

ཨ།དཔའ་བོ་མེ་འབར་ལས་མཆེད་པའི་སྟན་ དངགས་གྱི་མེ་ལྷེ།

བེན་བོད་གྱི་ཚཱ་པ་བོའི་མཐུན་ཚོགས་གྱི་
ཚོགས་གཙོ་ཆབ་བྲག་ལྷ་མོ་སྐབས།

The flames of poetry spreading from the fire of heroes

Noyontsang Lhamokyab

(Inalco and President of the PEN Tibetans Writers Abroad)

[Summary: this article surveys the poems and songs that have appeared in exile in 2011 and 2012, that deal with the self-immolations. It analyses the poetic style of these works, their place of writing and the spatial origin of the readers, the media used, and the contents and tones of these poems and songs. It ends with a poem written by the author of the article on October 18 2011, "I fully accept".]

སྟན་ཚཱ་པལ་མོ་ཆེའི་ཁ་བྱང་མེ་དང་འབྲེལ་བས་དཔྱད་བཞིན་འདིར་ཡང་
དེར་མཐུན་གྱི་མིང་འདི་བཏགས་པ་ཡིན། (༢༠༡༡ ལོ་ལྷོ་ ༢༠༡༢ ལོ་ལྷོ་)

དང་བོ། ཚཱ་ལུས་དང་གྲངས་འབོར་སྐོར།

༡༽ སྐོར་ལྷུན་ཚོགས་བཅད་སྟན་དངགས། (མང་ཤོས)

༡ ་ རང་མོས་སྟོན་དངགས། (མང་པོ)

༡ ་ ཚིག་ལྷག་སྟོན་ཚུལ། (ཉུང་ཚམ)

ཚང་མ་བསྐྱེམས་ན་ཁ་བད་བ་བར་སྟོན་ཚུལ་བདུན་ཅུ་ཚམ་བཀོད་འདུག་
ཅིང་། ཟིན་གྱིས་པ་༤༥ ཡོད་པལ་མོ་ཆེའི་ནང་ལ་ཡང་སྟོན་ཚིག་རེ་རེ་
ཡོད་པེས་རེད། དེ་ལྟར་ན་སྟོན་ཚིག་གི་གྲངས་འབོར་ཡང་མི་ཉུང་ངོ།

གཉིས་པ། སྟོན་ཚུལ་སྟེལ་མཁན་དང་སྟོག་པ་བོའི་སྐོར།
སྟོན་ཚུལ་ཁོ་ན་སྟེལ་བ་བོ་སེར་སྐུ་པོ་མོ་ཅི་རིགས་བརྒྱ་ལྷག་ཅིག་ཡོད་པེས་
ལ། སྟོག་པ་བོའི་བྱུང་ཚད་ཀྱང་ཅུང་ཆེ་སྟེ།

- ༡ ་ ཁ་བད། རྒྱ་གར་དང་བལ་པོས་གཙོས་བོད་པ་ཡོད་སའི་རྒྱལ་
ཁབ་མང་ཆེ་བའི་ནང་།
- ༡ ་ བ་ལམ་གཞན་དག་རྒྱ་གར་དང་བལ་པོས་གཙོས་བོད་པ་ཡོད་
སའི་རྒྱལ་ཁབ་གང་མང་ཞིག
- ༡ ་ ཚིགས་པར་དང་དུས་དེབ་རིགས། རྒྱ་གར་དང་བལ་ཡུལ་
སོགས་རྒྱལ་ཁབ་འགའ་ཞིག

གསུམ། སྟོན་ཚུལ་གྱི་བརྒྱུད་ལམ་ཁག

༡ ་ བ་རྒྱུ་ཁག

༡ ་ <<ཁ་བད།>>

- ༡༽ <<ཕུན་བོད་ཀྱི་ཚུམ་པ་པོའི་མཐུན་ཚོགས་ཀྱི་བྱ་བ།>>
- ༢༽ <<རང་དབང་།>>
- ༣༽ <<བོད་ཀྱི་བང་ཆེན།>>
- ༤༽ <<དབྱངས་ཅན་སྐྱེ་འཕྲུལ་བྱ་བ>>དང<<སྐྱོན་པའི་བྱ་བ>>སོགས་སྒྲིབ་ཀྱི་བྱ་བའི་རིགས།

ཁ༽ ཚོགས་པར་དང་དུས་དེབ་སོགས།

- ༡། <<ཞི་འབོད>> དཔའ་བོ་རྗེས་དྲན་གྱི་ཚོགས་པར། (འདོན་ཐེངས་དང་པོ། འོག་འོས་བཞི་ཅན་ཚུམ་སྐྱེག་པ། ཤིང་ལོ།
- ༢། <<རང་ཚོས་བྱེད་ཚོ་མི་སྲིད་སྲུ་ཞིག་སྲིད>> (འོག་འོས་༧༥། བོད་དབྱིན་གཉིས་ཀྱི་སྐྱོན་ཚུམ་༤༩། ༢༠༡༣།༩།༡། སྲུ་ཇ་སློབ་སྲུ
- ༣། <<སྐྱེ་ཚོགས་མེ་ལོང་།>> ལྷ་འེའི་ཚོགས་པར། ཕུན་བོད་ཀྱི་ཚུམ་པ་པོའི་མཐུན་ཚོགས་ནས།

ག༽ གཡུ་ཐུབ་ནང་གི་གཞས་དང་སྐྱོན་དང་གས།

- ༡༽ <<སྐྱེ་མ་མཐུན>> (ལེན་མཁན། བཀྲས་ཚུང་། ༢༠༡༡།༡༡།༢༥) (ཚིག་ཆབ་བྲག་པོ་༩)
- ༢༽ <<མེ་ལྷོ།>> (ཚིག་སྲུ་སྐྱོན། གྱུར་འདོན་པ་ལྷ་བ་རིན་ཆེན། ༢༠༡༡།༡༣།༡༩)

- ༣༡ <སྐྱོ་བའི་སྐྱ་ཚུང་།> (ཟླ་འོད། བོད་ནང་། ༢༠༡༣།༣།༢༧)
- ༣༢ <དཔའ་བོ་བྲན་པའི་གདུང་དབྱངས་> (ཅམ་མཁྱེན། ༢༠༡༣།༤།༦)
- ༣༣ <ཚེ་སློག་གི་མེ་ལྷོ།> (རོལ་དབྱངས་དང་སྐྱ་པར། ༢༠༡༣།༥།༩)

ང། ལྷན་ཚོམ་འགུན་སྐྱར།
 <སེམས་པ་འདི་བྱིད་དང་ལྷན་དུ་འབར་གྱིན་ཡོད།> ས་རྒྱ་བོད་ཀྱི་མཐོ་སློབ་ཁང་།

བཞི་བ། སྐྱ་སློག་མེར་མཚོད་ཀྱི་ངོས་འཛིན་སྐོར།
 ༣༤། བོད་མི་རིགས་ཀྱི་དཔའ་ཚོད་དུ་ངོས་འཛིན་པ། དཔེར་ན།
 ༡། <བོད་ཀྱི་དཔའ་ཚོད་ཚོ།> (འབའ་སྲས།)
 ༢། <གངས་རིའི་དཔའ་ཚོད་སྐྱམ་ལྗོན།> (ནམ་མཁའ། ༢༧/༩/༢༠༡༣ལ་ཡོ་རོབ)

- ༣༡ <བྱིད་ཀྱི་དཔའ་ཉམས་མིག་གིས་མཐོང་ཡོད། བྱིད་ཀྱི་དཔའ་སྐད་ན་ཡིས་གོ་ཡོད།> (གཡུ་རྩལ་དཀར། ར་ས།) ལྷ་བྱ་དོ།

ལ། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་གཅེས་པ་ཆེན་མོར་ངོས་འཛིན་པ། དཔེར་ན།
 ༡། <རྒྱལ་གཅེས་དཔའ་བོ་ལྷན་ཚོགས་ལགས།> (རྩ་བ་ཆེ་སྦྱིད།)

༡། < བོད་བསྟན་འཛིན་གྱི་ཆེད་རང་ལུས་མཚོན་མེར་སྤུལ་མཁུན་གྱི་རྒྱལ་གཅེས་དཔའ་བོ་དང་དཔའ་མོ་རྣམས་ལ་རྗེས་དྲན་དུ་སྤུལ་བ་ཡིན། > (རྣམ་མཁུན་གྱི་གཞས་)སྟ་བུའི་ཁ་བྱང་ཅམ་གྱིས་ཀྱང་མཚོན་ནོ།

ག༽ འཚོ་མེད་ཞི་ཚོལ་ཆེན་མོར་ངོས་འཛིན་པ། དཔེར་ན།
“སློག་གིས་འཐབ་ཀྱང་འཚོ་བར་མི་འགྱུར་ཞིང་། །རང་དོན་བརྟུན་ཀྱང་གཞན་ལ་མི་གཞོན་པ། །བོད་ཀྱི་དཔའ་ཚོད་ཚོ་ཡི་ཆོ་སློག་གིས། །འཚོ་མེད་མེ་ཡི་དགྱིལ་འཁོར་ས་ལ་བྱིས།།” <བོད་ཀྱི་དཔའ་ཚོད་ཚོ་> (འབའ་སྤྲུལ་)

ང༽ ལྷ་མེད་རྒྱལ་སྤྲུལ་སྤྲུལ་སྤྲུལ་འཛིན་པ། དཔེར་ན།

༡། “ཆེས་སྐྱུན་འག་ཡིན་པའི་ཁོར་ལུག་ཏུ་མེ་ལྗང་སྤུལ་མཁུན་བྱང་རྒྱུ་སེམས་དཔའ་བྱིད་ཚོ་སྤྲུལ་ཞིག་ཡིན།” <ངའི་སྐྱུན་ངག་གི་མེ་ལྗང་དམར་ལྷུ་ལྷུ་འབར་བྱང་།> (མདའ་ཚོན་པ།)

༢། “གཞན་སྤྲུག་སེལ་ལ་བྱང་རྒྱུ་སེམས་འཁྲུངས་བའི། །སྤྲུག་མོ་ལུས་སྤྲིན་ལ་སོགས་རྒྱལ་སྤྲུལ་བཞིན། །གངས་ལྗོངས་སྐྱུན་པ་སེལ་བའི་སློན་མེ་ཡི། །གངས་རིའི་རྒྱལ་སྤྲུལ་རྣམས་ལ་སྤྲིང་ནས་འདུད།།” <ང་སྤྲུག་གི་> (ཨ་རིག་འགྱུར་མེད།)

ཅ། མཚོད་མེད་རྣམ་པར་ཐེ་ཚོམ་པ། དཔེར་ན།

“གལ་ཏེ་ཁོ་བོའི་ལུས་ལྷན་ལང་དམར་བོ་མེ་ཏུ་གྱུར་བ་ན། བཤེས་པའི་
ཁ་གངས་འཕེལ་བ་ཙམ་ལས་དོན་གྱི་གནད་ལ་ཨེ་སྟོབས་ཞེས། །ག་སྒྲིག་
མེད་པའི་སེམས་པ་འདི་ཡིས་རྗེ་བའི་སྟོང་ལ་རྗེ་བ་བསྟན། །ཁ་སྟོགས་མེད་
པའི་འཆར་སྣང་སྣ་ཚོགས་རླུང་གིས་དེད་པའི་སྒྲིབ་བཞིན་འཁོར།”

<མེས་པོའི་ལོ་རྒྱུས་དང་མེ་ཡི་ལོ་རྒྱུས> (གསལ་ལེ་རྒྱལ)

ཆ། ཉོན་མོངས་པའི་མེ་ལྷེར་མཐོང་ཚུལ་ཞིག་ཀྱང་། <ཉོན་པ་འདི་
གཟུགས་སྟེ་མེ་ཏུ་འབར་སོང་།> (ལྷ་སྟོན།)

ལྷ་པ། སྟོན་ཚོམ་ཁག་གི་སྟོང་དོན་སྟོར།

ཀ། བསྟོན་བསྟགས་གི་སྟོར།

༡། གཙེ་ཆེར་མི་རིགས་གི་ལར་ཞེན་དང་རྒྱལ་གཅེས་གི་བསམ་སྟོན་
སྟེ་མཐོ་བའི་ལྷག་བསམ་ཆེན་པོར་བསྟགས་པ་དང་། ལུས་སྟོག་
ལོངས་སྟོན་དང་བཅས་པ་ཅི་མི་སྟོན་པར་ཡོད་ཆད་འདོར་བར་སོང་
པའི་སྟོན་གཏོང་ཆེན་པོར་བསྟགས་པ། དཔེར་ན། “དེ་ནི་ལྷག་བསམ་
དང་སྟོང་སྟོབས་རླུང་གིས་སྟོར་བའི་མེ་ལྷེ་ཞིག་རེད། དེ་ནི་མི་རིགས་
དང་རྒྱལ་ཁབ་ཤིག་གི་ཆེད་དུ་འབར་བའི་མེ་ལྷེ་ཞིག་རེད། དེ་ནི་

རང་དོན་ཡོད་ཚད་སྐྱོན་བཏང་བའི་སྐབས་ཆེན་གྱི་མེ་ལྗང་ཞིག་རེད།”
 <དེ་ནི་སྐབས་ཆེན་གྱི་མེ་ལྗང་ཞིག་རེད།> (སྐྱོན་རིགས་ཐོགས་མེད།)
 ༡༽ འཆི་བར་འདྲིམས་པ་མི་མངའ་བར་མ་ཟད་བཟོད་དཀའི་
 མནར་གཅོད་ཆེན་པོ་ཉམས་སུ་བཞེས་པའི་སྤྱིང་སྤྱོད་སྐབས་ཆེན་པོར་
 བསྐྱེད་པའི་དཔེ་རྣམས་ལ། “མེ་ལྗང་འདི་རེག་བྱ་ཆ་བོད་ལ་སུ་ཡིས་བཟོད་
 བསྐྱེད་བྱེད་པར་ལུས། །སྤྱི་ཆོགས་རེ་རེ་མེ་ཡིས་སྤྲོད་དུས་ཅི་འདྲའི་
 ལྷན་བསྐྱེད་ལྗང་མོ་ཞིག་། མེ་སྐབས་རེ་རེ་རྒྱུང་གིས་སྤྱོད་དུས་ཆ་
 གཟེར་སྤྱིང་སྤྱོད་སུ་ཡིས་བཟོད། །ཅི་ཡི་ཆེད་དུ་བདག་གི་སྤྱོད་ལྗང་
 ལྷན་བསྐྱེད་འདི་ལ་འབྲུང་དགོས་བྱུང་།” <མེ་ལྗང་དང་སྤྱིང་
 ལྷན་སྤྱོད་> (རིན་ཆེན་དོན་གྲུབ།) ལྟ་བུའོ།

ཁ༽ གཞེན་སྐྱེལ་དང་ལྷན་སྐྱེལ་སྐྱོར།

༡༽ ལྷན་མཐུན་མདུན་སྤྱོད་ཀྱི་གཞེན་སྐྱེལ།
 <ང་ཚོ་ཚང་མ་མེ་དཔུང་རེ་ཡིན་དགོས།> (འབའ་སྐྱེལ།)
 <མ་འདུག་བོད་སྤྱོད་གཞེན་ལུང་ལོངས་ཤིག་> (བསོད་
 བཏམས་ལོར་བྱ།)
 <ད་ནི་མེ་ལྗང་འདི་སྤྱིང་ལ་ལྷན་སྐྱེལ་ནས་སྤྱོད་འབོད་ཐེངས་ཤིག་
 བྱེད་སྤྱིང་འདོད།> (འབྲུག་ལོ་བ།) ལྟ་བུའོ།

༡༽ མེར་མཚོད་མཚམས་འདྲིག་གི་ལྷ་སྐྱུལ།

<བྱིད་ནམས་སྐྱུ་ལྷས་མེ་རུ་མ་སྒྲོན་རོགས།> (བསམ་གྲིང་
ཚེ་རིང་ལྷ་མོ།)

<ལངས་རན་མ་རེད་ཉལ་རན་རེད།> (ལྷ་སྒྲོན། ལྷ་བུའོ།)

ག༽ གཏུང་སེམས་མཉམ་བསྐྱེད་ཀྱི་སྐོར།

༡༽ གཏུང་འབོད་དང་ལྷ་ངན་ལྷ་བ།

༡། <སྐྱུག་ཚེའི་སྐྱོ་གར།> (མདའ་ཚན་པ།)

༢། <རྗེས་སུ་བྱ་བའི་དབྱངས།> (ཨ་འདུས་མིག་ཚུ།)

༣། <ལྷ་ངན་རྗེས་བྱ་བ།> (གཙང་ཁ་བུས།)

ཁ༽ གདེང་འདྲིག་དང་གྲུས་འདུད་ལྷ་བ།

༡༽ <འོད་སྒྲོང་འབར་བའི་ལེུ་གསུམ།> (ཚུ་རུ་མ་ཐབས་
མཁས།)

༢༽ <མེ་ལྷེ་ལུར་ལུར་འབར། འབོད་སྐྱུ་ལྷང་ལྷང་གསལ།>
(རྩ་བ་རྒྱལ་ཁམས་པ།)

ང༽ གསོལ་འདེབས་དང་བསྐྱོ་སྐྱོ།

༡། <ཚེ་རབས་ཀུན་གྱི་ལྷག་པའི་ལྷ་སྐལ་ཡུམ་གཅིག་རྗེ་བཅུན་
སྐྱོམ་མར་བྱུང་བོད་ས་མཐའི་བྱ་སྐྱོ་གདུང་བཞུགས་སོ།།> (ཤར་
ཕྱོགས་ཁྱུག་ཏུ)

༢། <དག་པའི་ཞིང་ནས་བདེ་བར་གཟིམ་རོགས།> (རྐ་སྐྱེས་ལྷ་
བྱའོ།)

མཇུག་སྒྲོམ།

“ཀྱེ་ཀྱེ། བྱིད་ཚོ་ནི་ནམ་ཡང་འགྲན་རྒྱ་མེད་པའི་མི་རིགས་ཀྱི་དཔའ་རྒྱོད་
དམ་པ།

དེ་བས་ལག་བྱུང་གི་མཚོན་ཆ་དོར་ནས་བྱིད་ཅག་ལ་མཐེ་བོང་སྐྱེང་།
ཀྱེ་ཀྱེ། བྱིད་ཚོ་ནི་དོ་གཞོང་མི་དགོས་པའི་བསྟན་འགྲུབ་སྲུང་མ་གསར་བ།
དེ་བས་སེམས་ཁོང་གི་ཁ་བཏགས་རེ་རེས་བྱིད་ཅག་ལ་མངལ་ཕྱག་འབྲུལ།
བྱིད་ཚོ་ནི་དོན་དམ་བདེན་པའི་ཤུ་ཚུགས་པ་དང་། དོན་དམ་ཞི་བདེའི་སོ་ཉ་
བ།

དོན་དམ་རྒྱལ་གཅིས་དཔའ་བོ་ལགས་ཏེ། ད་ནི་དོ་མ་ཁས་སྤངས་པ་ཡིན།
ང་ཚོས་གངས་སེང་གི་རྒྱལ་དར་ཕབ་སྟེ། བྱིད་ཅག་ལ་ལྷ་ངན་དང་གྲུས་
འདུད་ལྷ།

ང་ཚོས་མགོ་འཕང་གནམ་ལ་བཏེགས་ཏེ་ནམ་ཡང་མགོ་བོ་མི་སྐྱར་བའི་
དམ་ཞིག་བཅའ།

ང་ཚོས་ལག་གདང་གཅིག་ཏུ་སྐྱེལ་ཏེ་གཏན་དུ་མི་འཇོར་བའི་མནའ་ཞིག་
སྐྱེལ།

ང་ཚོས་རེ་བའི་འཆར་འགོད་བཞེངས་ཏེ་རྒྱལ་ཁའི་རྩོགས་ལ་མདུན་སྐྱོད་
བྱེད།

བདེན་པའི་ཞི་ཚོལ་འདི་རྒྱལ་བར་ཤོག།

བདེན་པའི་འཐབ་ཚོད་འདི་རྒྱལ་བར་ཤོག།

བདེན་པའི་མི་རིགས་འདི་རྒྱལ་བར་ཤོག།

བདེན་པའི་སྐུགས་འདུན་འདི་རྒྱལ་བར་ཤོག།

‘བདེན་པ་ཉིད་ནམ་པར་རྒྱལ་གྱུར་ཅིག་།།’

<ངོ་མ་ཁས་སྐྱངས་པ་ཡིན།>ལས། (ཆབ་བྲག་མོ་ཉ) ༡༠༡༡༡༠༡༡༡༡

